

A 26. sz. lelőhely után megvizsgáltuk annak tágabb környezetét is. Ennek során sikerült meghatározni az eddig szintén csak irodalmi adatból ismert *Szilhát 1., Gyömrő 14. sz., KÖH 80081* lelőhely kiterjedését. Ez a 26. sz. lelőhelytől K-re (Gyömrő belterületétől Ny-ra), az ún. Halasi-csatornától É-ra található, egy ÉNy-i irányba emelkedő dombháton (Szilhát), a dombra és a 26. sz. lelőhely felé vezető földutak mindkét oldalán, valamint az utaktól D-re majdnem a Halasi-csatornáig húzódik. A lelőhelyen késő bronzkori (urnamezős kultúra), szarmata, Árpád-kori és középkori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk.

A 14. sz. lelőhelytől ÉNy-ra, kb. 500 m-re, a Szilhát egy magasabb pontján egy, a környezetéből határozottan kiemelkedő dombot figyeltünk meg. A domb tetején köveket és kevés embercsontot (hosszúcsontok, borda-, és koponyatöredékek) találtunk: minden bizonnyal egy Árpád-kori vagy középkori templom és a templom körüli temető maradványait. Ez a *Szilhát 2., Gyömrő 35. sz., KÖH 80083* lelőhely nevet kapta.

Munkatársak: Farkas Zoltán régész, Kovács Dömötör régésztechnikus.

PATAY RÓBERT

96. Győr, Frigyes laktanya (Leier) (KÖH 67173)

(Győr-Moson-Sopron megye) Ró

A Leier-Immo Kft. a Baross u. 42. sz. alatt álló (3929. hrsz.), egykori Frigyes laktanya területén, a Lőszerraktár és a Legénységi „B” épület között, ill. ettől ÉK-re eső területen mélygarázs kialakítását tervezi, mely hozzá kapcsolódik a már meglévőhöz. A teljes feltárási terület 3586 m², melyen a kibontott objektumok száma 319.

2012. május 29-én kezdtük el a terület lehumuszolását, a korábbi egyeztetések alapján, és végül 2012. július 3-án fejeztük be. Kivételt jelent azonban a 2009. évi feltárás²⁶ K-i csücskéhez közel eső, a jelenlegi feltárási terület ÉK-i részén áthaladó élő vízvezeték alatti szakasz. Mivel ez a vezeték a „B” épületben kialakított lakások, irodák vízellátását biztosítja, így az ez alatti területet (107 m²) a közmű kiváltásáig nem tudjuk lehumuszolni és ez által feltárni sem. A humuszolás során számos újkori beásás nyomait figyeltük meg, köztük volt néhány nagy méretű személgödör is. A feltöltött réteg (kb. 1,5–2 m mélységű) alatt egy vékony (kb. 20 cm vastag) sötét szürkésbarna humuszréteget találtunk és ennek eltávolítását követően jutottunk el a sárga, agyaggal kevert homokos altalaj szintjéig. A terület jelenkori bolygatottsága igen magas, ezért számos régészeti korú objektumot nem tudtunk feltárni a teljes, egykori valójában.

2012. június 6. és augusztus 6. között a beruházással érintett területen a megelőző feltárást elvégeztük, kivéve az akkor még élő vízvezeték miatt lehumuszolásra alkalmatlan sávot. Összesen 312 objektumot tártunk fel és dokumentáltunk le. Az előkerült objektumok mind telepjelenségek (gödrök, árkok, kutak, cölöplyukak), melyek nagy része a 2–3. századra datálható. Végül a fent említett kis szakaszt 2012. szeptember 4–5. között tártuk fel, melynek során további 7 objektumot bontottunk ki és dokumentáltunk le, ill. néhány, már korábban részben feltárt objektum folytatását is megtaláltuk. Ezek szintén a római korra (2–3. sz.) datálható telepjelenségek.

A 2009. évi ásatás során előkerült egy római, kavicsozott út maradványa is, melynek folytatását mi nem találtuk meg a mostani feltárási kijelölt szakaszon, ill. a „B” épület tövében egy nagyon kis részen. Mély árkokkal határolt részt találtunk a „B” épület és a Lőszerraktár közötti terület középső részén, de közöttük nem volt nyoma egy kavicsos útnak, viszont számos kutat és gödört tártunk fel itt, melyek a betöltésükből előkerült leletanyag alapján a 2–3. századra keltezhetők. Lehetőséges, hogy az utat felszámolták, elterelték a római kori település terjeszkedése miatt.

A leletanyag mennyiségeloszlására jellemző, hogy a feltételezett római út helyén, vagyis a „B” épület és a Lőszerraktár közötti terület középső részén került elő a legtöbb, főként kerámiaanyag, azon belül is *terra sigillata*, ill. nagy mennyiségben fordult elő *tegula* és *imbrex*. A terület K-i felében egyre kevesebb kerámiaanyagot találtunk, viszont több állatcsontváz is előkerült (pl.: ló, szarvasmarha).

Kiemelkedő objektum: 842. építmény / *horreum* (római kori, az alapját nagy méretű cölöplyukak adják), melyet keresztbe ráastak több szélesebb árokra.

Érdekes leletek: bronz kiskanál (fém-detektoros keresés által találtuk, kagylóévsre használták, római kori), ezüst hajtű (792. gödör, római kori), számos bronzpénz (római kori) és nagy mennyiségű *terra sigillata*.

Munkatársak: Gera Ágnes, Semperger Zoltán, Szöllősi Géza.

PESTI KRISZTINA

97. Győr-Győrszentiván, Hecsepuszta V. (KÖH 79221)

(Győr-Moson-Sopron megye) Ró, Á, I

A „Győr, Keleti iparterület körüljárását biztosító közutak fejlesztése” c. beruházás kapcsán került elő ez a lelőhely egy a környezetéből kiemelkedő domb tetején és annak oldalain. A 2012. május 9–21. közötti időszakban összesen 72 objektumot tártunk fel. 2012. május 23–24-én további 9 objektum került elő. A kibontott objektumok egy kivételével (mivel az 1. objektum egy ismeretlen korú sír) mind telepjelenségek, melyek javarészt a római korból származnak és csak kevés objektumból került elő Árpád-kori leletanyag. A feltárt terület nagysága: 4588 m².

A feltárás során, a dombtetőn és a domb K-i lábánál, egy ritkán elterülő, szórt, római kori telep maradványait találtuk. A legjelentősebb feltárt objektum egy sekély, félig földbementő veremház volt, melynek részben megmaradt a padló-szintje és a hozzá tartozó tárolóvermet is sikerült dokumentálni. A feltárt objektumok többsége különböző irányban futó árok volt, ezek mindkét irányban túlérnek a feltárási kijelölt terület határain, funkciójuk bizonytalan.

Az objektumokból meglehetősen nagy mennyiségű korongolt kerámiatöredék, *terra sigillata* töredékek, dörzstálak töredékei kerültek elő. Kiemelkedik egy három darabra törött, de hiánytalan kerámiaméces.

A lelőhely Ny-i végében egy ismeretlen korú, melléklet nélküli felnőttsírja, valamint két Árpád-kori közepes méretű gödör volt.

26 RKM 2009, 213–214.

A feltárás során fémkereső műszerrel egy római kori ólom pecsétlő és egy aranydrótból sodort lánc töredéke került elő.

A lelőhely Ny-i és K-i végeit sikerült tisztázni, É-i és D-i irányban az út mellett folytatódik.

Munkatársak: Czigány Dávid, Hargitai András régészek, Gera Ágnes, Szalai Gábor, Szöllösi Géza technikusok.

PESTI KRISZTINA

98. Hajdúböszörmény, Református templom (KÖH 36515)

(Hajdú-Bihar megye) Á, Kú, Ú

2012 októberében és novemberében került sor a város főterének, a Bocskai térnek a rekonstrukcióját megelőző régészeti feltárására. A 2005-ben végzett feltárás²⁷ folytatott az akkor aszfalittal fedett területeken. Célunk volt a D-i erődfal fel nem tárt részeinek, és az erődfal feltételezett DNy-i és ÉNy-i bástyáinak felkutatása.

A feltárás során kiderült, hogy a 2005-ben D-i erődfalként meghatározott falszakasz valójában az elbontott erődfal termésköveit és tégláit felhasználva épített templom körüli kerítés maradványa volt. A D-i erődfal ezzel a kerítéssel párhuzamosan, DK-i irányban, kb. 10 m-rel arrébb futott.

A D-i erődfal és a bástyák feltételezett helyén nyitott kutatóárkokban több korszak emlékei kerültek elő. A feltárás jelentős eredménye volt egy Árpád-kori kerámiákat tartalmazó gödör, ami igazolja, hogy Böszörménynek ezen a részén már az Árpád-korban is volt település.

A keresett bástyáknak nem találtuk semmilyen régészeti nyomát (falmaradvány, alapozási árok), de az erődfal DNy-i sarkánál egy kettős árkot tártunk fel, ami a benne talált pénz alapján az 1500-as évek utolsó harmadában készült. Mivel az árokrendszernek csak egy kis részét tártuk fel, funkcióját meghatározni nem tudjuk.

A feltárás több részén találtunk újkori terménytároló vermetet, néhányat ki is égettek egykori használói.

D. SZABÓ LÁSZLÓ

99. Hajdúböszörmény, Városkert utca 40. (KÖH 89685)

(Hajdú-Bihar megye) Kő?

A Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Kulturális Örökségvédelmi Irodája (Debrecen), a Hajdúböszörmény E2 víztisztító rendszer és E5 jelű termelő kút közötti nyomóvezeték földmunkáinak kivitelezésére régészeti szakfelügyeletet írt elő. A régészeti szakfelügyelet során, a nyomóvezeték nyomvonalának átvizsgálásakor a leendő vezeték D-i szakaszán koponyacsontokat találtunk. A régészeti megfigyelésre kijelölt helyszín Hajdúböszörmény ÉK-i felén, közvetlenül a vasúti pálya Ny-i oldalán, a Városkert utca 40. sz. alatt található.

A Déri Múzeum munkatársai 2012. augusztus 22-én kezdték el a leletmentést. Ennek eredményeként egy sír került feltárásra, melyben az elhunyt felsőtestét a nyomóvezeték földmunkái megbolygatták. A csontváz mintegy 110 cm-es mélységben fektetve Ny–K-i tájolással, lábai és felsőteste D-i irányban kicsavarodva helyezkedtek el, melléklete nem volt. Mellékletek és egyéb kísérő leletek hiányában a lelet kora nem meghatároz-

ható, de a helyszíntől ÉNy-ra feltárt középkori böszörmény falu (Hajdúböszörmény, Téglagyár 2.) alapján feltételezhető, hogy középkori. További régészeti korú lelet, jelenség vagy objektum nem került elő a nyomóvezetékkel kapcsolatos földmunkák által érintett területen.

Munkatársak: Csörgő József, Csutak Tünde, Szabó Nóra régésztechnikusok.

HULLÁM DÉNES

100. Hajós, Klastor Kass (Pincék, Kloster Kass) (KÖH 27499)

(Bács-Kiskun megye) Kő

A lelőhelyen 2012. augusztus 6–10. között hitelesítő feltárást végeztünk. A terület régóta ismert régészeti lelőhely, mely minden bizonnyal a középkori Csákányfő település emlékeit őrzi. A település egykori templomának helyén évtizedek óta kerülnek elő épületmaradványok, embercsonttöredékek. A lelőhely jelentős része szőlőültetvényekkel fedett, így csak a közöttük elhelyezkedő üres telken dolgozhattunk. A templom területe igen gazos, helyenként a korábban kivágott szőlőtuskók által bolygatott volt. A munkát a terület megtisztításával kezdtük. A megtisztított területen 4 árkot nyitottunk meg. Az 1. árok kialakítását a terület Ny-i oldalán É–D irányban kezdtük meg. A talaj rendkívül kevert, erősen törmelékeny volt. Már a felszíntől kezdve nagy mennyiségű téglá, kő, habarcs és apróra tört embercsont került elő. Az 1. árok DNy-i végén masszív, habarcsos-téglás omladék (esetlegesen alapozás) jelentkezett mintegy 1–1,2 m szélességben. Ettől mintegy 3 m-re, kb. 1 m széles, faragott kövekből és kevés téglából álló *in situ* alapozás jelentkezett. Mivel ez a K-i oldalán egyértelműen megszakad, elképzelhető, hogy egy oszlop alapozása. É-i irányban, mintegy 3 m távolságra tőle egy igen rosszul látható, apró köves, tégladarabos, habarcsos betöltésű, nagy valószínűséggel alapozási árok jelentkezett. Az 1. árokkal párhuzamosan megnyitott 2. árokban is jelentkezett a korábban megfigyelt habarcsos-téglás omladék, míg az ettől távolabbi objektumoknak nem volt nyoma. A kissé távolabb kialakított 3. és 4. árok talaja lényegesen tisztább volt, az egykori épülethez köthető objektum nem jelentkezett bennük. Az árok nagy valószínűséggel már a templom területén kívül helyezkedtek el. A terület szondázására kialakított árok és a bennük feltárt objektumok alapján megállapíthatjuk, hogy az egykori templom K-i részét kutattuk meg. Megtaláltuk az egykori alapozási árkokat, illetve részlegesen az alapfalakat, melyek egyértelműen kijelölik az egykori épület határait. A templom területe a többszöri szőlőtelepítés eredményeként erősen bolygatott, jelentősen károsodott. Sírok a templom területén nem jelentkeztek. Feltehetőleg csak az épülettől és így a dombtetőtől távolabbi, mélyebben elhelyezkedő, vastagabb homokkal fedett részen számolhatunk bolygatatlan temetkezésekkel.

KNIPL ISTVÁN

101. Hatvan, Grassalkovich-kastély, Premontrei kolostor, Vár (KÖH 63490, 63492)

(Heves megye) Á?, Tő, Kú, Ú, I

A Magyar Vadászati Múzeum Beruházó Nonprofit Közhasznú Kft. a hatvani Grassalkovich-kastély (hrs. 2713/4, KÖH törzsszám: 2123, régészeti lelőhely azonosító: 63490, 63492)

27 RKM 2005, 244–246.